

PAVAO CARUS

KARMA

Budistička etika u priči

S ENGLESKOG PREVEO:

Prof. D. H.

ooooOoooo

"Čitao sam ovu priču djeci i ona su je voljela.
Među odraslima je uvijek izazvala razgovor o
najvećim problemima života.
Ovo je najbolja preporuka ...

o O o

Bio bih vrlo sretan, da sam ja pisac ove priče.
To je jedan od najboljih izdanja narodne mudrosti
i treba ju poznavati cijelo čovječanstvo,
kao Odiseju, priču o Josifu i Shakyamuni."

Lav Nikolajevič Tolstoj

DEVALINA KOLA RIŽE

Davno, vrlo davno, u danima ranoga Budizma, Indija bijaše vrlo bogata i napredna zemlja. Azijska plemena, koja su je nastanjivala, bila su vrlo civilizirana, a veliki gradovi bijahu središta industrije, trgovine i učenosti.

U ono vrijeme putovaše Pandu Brahmanac, bogati draguljar, u kočiji u Varanasi, koji se za sada zove Benares. Išao je vrlo važnim i unosnim poslom, a pratio ga je sluga, koji je upravljao kočijom. Draguljar se te prilike žurio da što prije dođe i da realizira dogovoren sastanak. Pošto je oluja "osvježila atmosferu", dan je bio vrlo lijep i ugodan za putovanje, te su konji brzo "letjeli".

Na putu su dostigli samanu, kako se zovu budistički kaluđeri, i draguljar, vidjevši pojavu svetog čovjeka, pomisli: "Ovaj samana izgleda plemenito i sveto. Druženje sa plemenitim ljudima donosi sreću; ako i on bude išao u Varanasi, pozvat' ću ga da putuje sa mnom u kočiji."

Pozdravivši samanu, te nakon kratkog razgovora sa istim, draguljar ga upita kamo putuje. Saznavši da i samana, koji se zvaao Narada, također putuje u Varanasi, ponudi mu mjesto u kočiji. "Zahvalan sam Ti na ljubaznosti", reče samana Brahmancu, "jer sam potpuno iscrpljen dugim putovanjem. Kako nemam posjeda na ovom svijetu, to ti ne mogu platiti novcem, ali se može dogoditi da ti platim kakvim duhovnim blagom svijeta, koje sam naučio slušajući Shakyamuni-a, Blaženog Velikog Buddha, Učitelja Bogova i ljudi."

Putovali su zajedno u kočiji i Pandu je sa zadovoljstvom slušao mudri govor Narade. Nakon jednosatnog putovanja dođu do mjesta, koje je oluja izrovala i koje je bilo skoro neprohodno. Osim toga, na tom su

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo**II**oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

zaštititi od rana, koje ćeš sam na sebe navući." Bogati trgovac, naviknut na ukor, a osjećajući da samanine riječi, iako izrečene sa velikom ljubaznošću, sadržavaju oštar prijekor, zapovijedi slugi da tjera bez oklijevanja.

DRAGULJAREVA KESA

Samana pozdravi Devalu, seljaka, i počne mu pomagati da popravi kola i natovari rižu, od koje je veliki dio bio prosut. Posao je napredovao i Devala pomisli: "Ovaj samana je svet čovjek, izgleda mi da mu duhovi pomažu u radu. Upitat ću ga kako sam zaslužio onakvo zlo postupanje od oholog Brahmanca.", te mu zatim reče: "Časni gospodine, možeš li mi reći zašto ja trpim nepravdu od čovjeka, kome nisam nikakvo zlo učinio...?"

Samana mu reče na to: "Moj dragi prijatelju, ti ne trpiš nikakvu nepravdu, nego samo primaš u sadašnjem stanju egzistencije isti postupak, kako si ti postupao sa draguljarom u jednom prijašnjem životu. Ti žanješ ono što si posijao i Tvoja je sudbina produkt tvojih djela. Tvoja egzistencija, kakva je sada, nije ništa drugo nego karma tvojih prošlih života."

"Šta je moja karma?", upita seljak.

"Karma jednog čovjeka", odgovori samana, "sastoji se iz svih dobrih i zlih djela, koja je učinio u sadašnjim i prijašnjim egzistencijama. Tvoj je život sistem mnogih aktivnosti koje su nastale u prirodnom procesu evolucije, a preneseni su sa generacije na generaciju. Potpuno biće svakoga od nas je nagomilavanje naslijeđenih funkcija koje su modificirane novim iskustvima i djelima. Mi smo ono što smo uradili. Naša "karma" sastavlja našu prirodu. Mi smo naši vlastiti stvoritelji."

"To može biti tako, kao što si rekao", doda Devala, "ali što ja imam sa gordim Brahmancem?"

Samana odgovori: "Ti si po karakteru sasvim sličan Brahmancu, a karma, koja je stvorila tvoju sudbinu, se malo razlikuje od njegove. Ako se

ooooooooooooooooooooooooooooooooooooVoooooooooooooooooooooooooooooooooooo

ne varam u čitanju misli, rekao bih, da bi Ti baš danas učinio isto draguljaru što je i on tebi, samo ako bi on bio na Tvome mjestu, te bi tako i ti također imao tako jakog slugu da izvršava tvoje zapovijedi."

Seljak prizna da bi on zaista tako učinio, ali misleći sada o odmazdi koja slijedi nevaljala djela, odluči da će ubuduće biti mnogo bolji prema ljudima.

Riža biva natovarena, te nastave put zajedno. Najednom, konj, sav u strahu, skoči u stranu. "Zmija, zmija!", poviče seljak, ali samana poblize pogleda predmet od kojeg se konj prepao, skoči iz kola i vidi da je to bila kesa puna dukata. Odmah mu padne na pamet da to ne može nikom drugom pripadati nego bogatom draguljaru.

Narada uzme kesu i reče seljaku: "Sada je na Tebi red, da daš lekciju bogatom draguljaru, a tebi će se za to platiti i u ovom i u budućim životima. Ni jedna osveta nije slađa, nego zlo vratiti dobrim. Dat ću ti ovu kesu i kada dođeš u Benares, idi u krčmu koju Ti označim, pitaj za Pandua Brahmanca i reci da si mu oprostio i da mu želiš sreću u svim poduzećima, jer dozvoli da ti kažem, što više on ima uspjeha, Ti ćeš bolje napredovati. Tvoja sudbina mnogo ovisi o njegovoj. Ako on od tebe traži razjašnjenje, pošalji ga u Vihāru, gdje će me naći pripravna da mu pomognem savjetom."

POSAO U BENARESU

Napuniti trg žitom, životnim namirnicama nije moderan pronalazak. Stari Zavjet ima priču o Josipu, siromašnom židovskom mladiću, koji je postao prvi ministar i uspio vještim trgovačkim poslom nakupiti žita i natjerati gladni narod da proda svoja imanja, privilegija, pa čak i živote faraonu. Kako se isto priča u Jataka pričama, jedan je kraljev rizničar iz Kasija, koje je staro ime za Varanasi, načinio prvi veliki uspjeh u životu, napunivši sjenom trg glavnog grada upravo na dan, kada je jedan trgovac dotjerao u grad petsto konja.

Kada je Pandu, draguljar, došao u Benares, dogodi se da je jedan smjeli špekulant pokupovao svu rižu na pazaru, a Malika, bogati bankar i prijatelj Pandua, je bio radi toga veoma žalostan. Kada je sreo draguljara, reče mu: "Ja sam propali čovjek i ne mogu s Tobom završiti posao, dok ne kupim najbolju rižu za kraljevu kuhinju. Imam za konkurenta jednog bankara u Benaresu, koji mi je, saznavši za moj ugovor sa kraljevim rizničarom, rekao da mu sutra ujutro predam rižu, a želeći da me potpuno uništi, pokupovao je svu rižu na pazaru. Kraljev je rizničar morao čuti za ogovaranja i ja ću tako sutra biti potpuno upropašten, jedino ukoliko Krišna ne pošalje anđela s neba da mi pomogne."

Dok je Malika jadikovao radi predstojeće propasti, Pandu opazi da nema kesu. Pretresavši kočiju i ne mogavši ju naći, posumnja na svog slugu Mahadutu, te pozove policiju i optuži ga za krađu i reče da ga svežu i krvavo muče dok ne prizna krađu.

Sluga u agoniji poviče: "Ja sam nevin, pustite me da idem jer ne mogu izdržati ove muke, potpuno sam nevin u najmanju ruku od sveg zločina, a sada trpim za druge grijehе. Oh, da mogu zamoliti seljaka za oproštaj, koga sam radi moga gazde uvrijedio ni za što. Vjerujem da je ovo mučenje kazna za moju okrutnost."

Dok je policajac bičem tukao draguljarevog slugu, dođe seljak u krčmu i na veliko iznenađenje svih zainteresiranih, predaje kesu. Slugu odmah puste, a koji, radi izraza nezadovoljstva sa gazdom, krišom ode u goru i tamo postane vođom razbojnika, s obzirom što je bio izvanredno jak i hrabar.

Kad Malika čuje da seljak ima na prodaju najbolje vrste riže, i to takve koja valja i za kraljev stol, odmah kupi cijela kola uz trostruku cijenu koju je seljak ikada primio. Pandu pak veselo, radi povratka kese, nagradi poštenog nalaznika i požuri odmah u Vihāru da primi daljnje savjete od samana Narade.

Narada reče: "Mogao bih ti dati jedan savjet, ali pošto znam da ne možeš razumjeti duhovnu Istinu, volio bih šutjeti. Ali ću Ti ipak nešto kazati: postupaj sa svakim čovjekom koga sretnoš kao sa samim sobom, posluži ga kao što bi ti htio biti poslužen, jer naša karma putuje, ona putuje brzo, a put je često dug. Ali bića, bila dobra ili zla, ona će nam naposljetku doći. Zato je rečeno:

>>Polako, ali sigurno, djela činitelju dolaze.<<

>>Sij sjeme ljubaznosti, pa ćeš sreću žeti.<<"

"Rastumači mi to, o samano", reče draguljar, "jer ću tada bolje moći slijediti tvoj savjet."

Samana reče: "Slušaj, dakle, dat' ću ti ključ od tajne. Ako to ne razumiješ, vjeruj u ono što ti kažem. "Ja" je iluzija, i onaj koji slijedi "Ja" slijedi nešto, što ga vodi u kaljužu grijeha. Iluzija o "Ja" je kao prašina u tvojim očima, koja ti smeta gledanju i priječi da ne prepoznaš bliske odnose tvojih bližnjih, koji su ti mnogo bliži nego li odnosi među raznim organima tvoga tijela. Moraš učiti slijediti svoje "Ja" u dušama drugih bića.

MEĐU RAZBOJNICIMA

Nakon nekoliko godina, Panduina Vihāra u Kaushambi postane obitavalište mudrih samana, a i poznato središte prosvjete za gradsko stanovništvo.

U ovo vrijeme, kralj susjedne zemlje je čuo za vještinu i ljepotu izvedbe draguljara Pandua, te pošalje svoga rizničara da mu naruči kraljevsku krunu od čistog zlata, kičenu sa najdragocjenijim kamenjem Indije. Pandu rado primi narudžbu i načini krunu izvanredne ljepote. Kada je završio, krene u kraljevu prijestolnicu, a kako se nadao da će napraviti još koji unosan posao, ponio je i veliku sumu novaca. Karavanu sa blagom je pratio velik broj oružanih ljudi, no kada je karavana došla u planinu, ista biva napadnuta od čete razbojnika sa Mahadutom na čelu, koji pomlati sve ljude i oduzme dragulje i zlato, a samo se Pandu spasio sa velikom mukom. Od nastale nesreće nastane udarac bogatstvu Pandua, a kako je imao još neke gubitke, njegovo se bogatstvo znatno smanjilo.

Pandu je bio vrlo potresen, ali je snosio nesreće bez jadikovanja, misleći: "Zaslужio sam ove gubitke za počinjene grijehe u mojim prijašnjim egzistencijama. U mojim sam mladenačkim danima bio okrutan narodu, kako sada žanjem žetvu mojih zlih djela, nemam razloga da se tužim."

Poslije ovog događaja, Pandu je bio ljubazniji prema ljudima, a njegove su mu nesreće poslužile da očisti svoje srce; sada mu je bilo teže, kada je razmislio o umanjenim sredstvima i vidio da ne može mnogo dobra učiniti ni pomagati svojim prijateljima u Vihāru, da mogu što bolje širiti istine religije.

Nakon nekoliko godina, Panthaka, mladi samana i učenik Narade, putovaše kroz šume Kaoshambi i zapao je među gorske razbojnike.

ooooooooooooooooooooooooooooooooooooXoooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Tada samana odahne i doda: "Kako je svatko graditelj vlastite karme i mi žanjemo ono što smo posijali, mi smo u isto vrijeme odgovorni za sva zlodjela. Takav je međusobni odnos karme, da su pogreške jednog lica većinom samo odrazi pogrešaka drugih. Niti je prokletstvo naših padanja, niti je blaženstvo naše slobode samo naše vlastito. Zato kad osuđujemo zlobnike, slabiće ili prijestupnike - ne uskratimo im naše simpatije, jer smo sudionici njihove krivnje."

Među narodom okolnih sela, grob postane poznat. Grob obraćenog razbojnika. Kasnije je napravljen čardak na mjestu gdje su se putnici odmarali i prizivali Buddhu, da obrati razbojnike i kradljivce.

PORUKA DOBRE KARME

Pandu je donio svo svoje blago u Kaushambi i, upotrjebljujući ga sa diskrecijom, postane bogatiji i moćniji, nego je ikada prije bio. Kada je umirao kao starac, zovnuo je sve svoje sinove, kćeri i unučad i rekao im: "Moja djeco! Ne krivite druge radi vašeg neuspjeha. Tražite uzrok vaših nesreća u Vama. Ako niste zaslijepljeni taštinom, naći ćete vašu pogrešku, a našavši je, naći ćete način da se je oslobodite. Lijek za vaše nesreće leži u vama. Nikada ne dopustite da vaše mentalne oči budu pokrivenne prašinom sebičnosti, a sjećajte se riječi koje su se pokazale talismanom u mome životu:

**TKO VRIJEĐA DRUGE,
SEBE VRIJEĐA VIŠE,
TKO POMAŽE DRUGIMA,
SEBI POMAŽE VIŠE.
NEKA ILUZIJE O SEBI
IŠČEZNU IZ VAŠEG UMA,
I VI ĆETE NAĆI SIGURAN PUT,
I STAZA ĆE BITI JASNA.**

Ako sačuvate moje riječi i poslušate moje korisne savjete, vi ćete, kada dođe vrijeme, morati produžiti život u dobroj karmi, koju ste nagomilali i vaše će duše biti besmrtne prema vašim djelima."

oooOooo

Uredio: K.B.